

Lom v Zimbabwe. Lokality, v nichž se těží kámen s obchodním názvem Zimbabwe Black, Nero Assoluto či Nero Setta, leží nedaleko města Mutoko, 170 km severovýchodně od hlavního města Harare.

Kámen pro Rožnov: 320 x 174 x 40 cm. „Firma Themis jej koupila a přes půl světa dopravila za takovou cenu, za jakou bych ten kámen koupil tady u nás v lomu. Kdyby tu byl,“ říká sochař.

Předposlední fáze. Leštění disku v kamenické dílně Josefa Bělíka v Jablonci nad Nisou. Kameníci se shodli, že takový kus tu ještě nikdy neměli. Autora Václava Fialu (na snímku) to neodradilo.

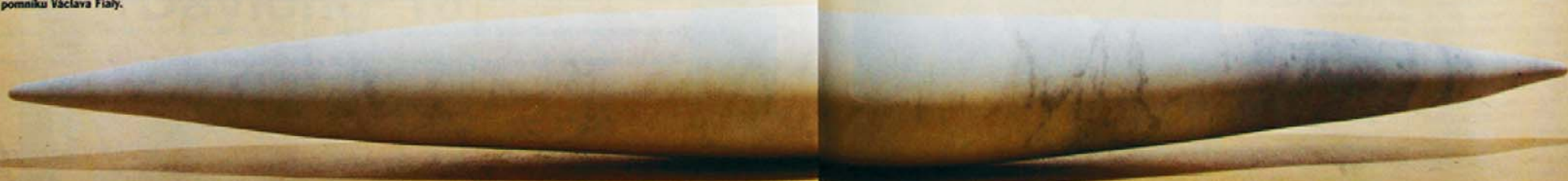
Odhaltání pomníku bylo 8. 5. v 10.00 v rožnovském Dolním parku. Jeho součástí se stala i vernisáž fotografií Bohdana Holomíčka, který vznik pomníku černobíle dokumentoval.

Kámen člověka zpomalí

Kámen pro sochu odlomili až v Zimbabwe a vezli přes Jihoafrickou republiku do Hamburku a odtud do Čech, aby ji mohli 8. května odhalit v parku v Rožnově pod Radhoštěm. Černý, tvrdý, obrovský disk připomínající vesmírné plavidlo uchová na věky jména rožnovských rodáků, kteří padli v obou světových válkách.

Tvary, které se vychylují.

Jedna z prací z kararského mramoru, jež předcházely rožnovskému pomníku Václava Fialy.

Nelze rožnovským radním upřít odvahu: v soutěži vybrali rozhodně netradiční návrh Václava Fialy, který se v ničem nepodobá obvyklým vertikálním monumentům, nezalekli se technických problémů, naopak, trvali na tom, že právě tuble sochu ve svém parku chtějí mít.

Soutěž Rožnovští vypsalí pro to, aby prokázali změněný postoj města k lidem, kteří tu padli. „Měli jsme tu pomník z 2. světové války, na něm ale byli zaznamenáni jen komunisté.“ říká místostarostka Jarmla Malenčíková. „A jítý na památku padlých z 1. světové války. Žádný památník však neměli ti ostatní - například Židé - a nebylo jim málo. Rozhodli jsme se tedy vyhledat v archívech všechna jména, vyhlásili jsme soutěž na památník a upravili pro něj krásný park. Mnoho Rožnovčanů ani neví, kolik zdejších lidí ve válkách zemřelo.“

„Pomníky jsou u nás zprofanované a člověk už má k nim i podvědomou averzi. Nedove-

Prédím jsem se dost zabýval tvary, které se vychýlíjí a vycházejí z viklanů v přírodě. Pro soutěž jsem tedy zvolil klidný, spíš meditační tvar, který zpodobňuje dějiny, jež se vychýlí nějakým lidským běsněním a pak se zase vrací do klidu a pak jsou znova vychýleny... Myslel jsem, že nehrozí, že by se taková věc realizovala. Židé - a nebylo jim málo. Rozhodli jsme se tedy vyhledat v archívech všechna jména, vyhlásili jsme soutěž na památník a upravili pro něj krásný park. Mnoho Rožnovčanů ani neví, kolik zdejších lidí ve válkách zemřelo.“

Nežbylo než zkoumat, kde by se našel takový kámen. Všude stejná odpověď: Tak velký černý kámen se u nás nikdy neulomil. I kameručky vypadala maketa nesmírně obtížně: elegantní jednoduchost byla dána naprostou přesností opracování. Kameručci brali do ruky maketu a říkali, že by to byla strašná práce. A tak se sochař vypravil na radnici v Rožnově, aby od tohoto návrhu ustoupil. Ale všichni tam prostě ten zvláštní pomník chtěli, a co víc, zdálo se, že se na něj těší. Po obtížném hledání se nakonec dohodlo, že kámen přiveze rožnovská firma Themis, která spolupracuje s kamenolony v Africe.

Cesta přes půl světa

„Vybral jsem si kámen Nero Zimbabwe. V lokalitě zvané Hyena ho na zakázku ulomili, kámen se dopravoval autem, pak po železnici. V Mozambiku žádná loď nebyla, vezl se tedy do Durbanu v Jihoafrické republice. Ale transport se zdržel, je-li tedy do jiného přístavu a nalodili kámen při mezipřístání v Richard's Bay. Odtud vzkázali, že se omlouvají za zdržení a ať sochař přiletí, nalodí se na loď Golden Isle a pluje ty tři měsíce s sebou, že cestou už může pracovat. Tak se přece dělaly pyramidy

v Egyptě.“ podotýká Václav Fiala. „Jedni táhli a druzí už osekávali kvádr. Tady to ale opravdu nepřicházelo v úvahu. Holýma rukama bych s tím nic nezomhl, ani kdybych chtěl.“ Kameručský blok připlul do Hamburku. Začaly potíže s přepravou do firmy Lágraruf Liberec, která se nakonec realizace pomníku ujala (vlastně byla jediná, která si na tak velký blok troufla). Byl problém jak ho sundat a jak s ním pak pohnout. A to byl vlastně teprve začátek. Následoval čtyřměsíční broušení na kopírovací fréze, tvarování podle šablony až do čistého kalibrovaného tvaru a nakonec leštění v dílně pana Bělíka v Jablonci nad Nisou.

Začínat se má pořádně

„V době, kdy jsem vyhrál konkurz, jsem právě dopěl k tomu, že musím začít s kamenem.“ tvrdí Václav Fiala. „Kámen člověka zpomalí,

musí mu přizpůsobit své tempo, je to vážná sochařina. Předtím jsem dělal se dřevem nebo s ocelí, to byly věci na desítky let. Ale kámen je definitivní, tenhle například je starý 1700 milionů let. Řízením osudu jsem začal dělat první kamennou věc takhle velkou, asi proto, že začít má člověk něčím pořádným.“

Předtím, než začal „pořádně“ s kamenem, pracoval současně se dřevem a s kovem. Tvrdí, že je hlostejný, jaký materiál zpracovává, jen když je na počátku bezobsažný - trám, blok kamene, čistý kov. Věřím na energii, kterou materiál obsahuje, i na to, že dává tvůrce do své práce pozitivní vklad, určité se mu v dobrém vrátí.

„Když mne někdo osloví jako sochaře, vždy se kolem sebe rozhlednu, o kom je že řeč. Sochař, to byl Michelangelo, Rodin, Moore... A já teprve čtvrtý rok začínám tu úžasnou věc dělat trojzvěrně. Léta

jsem maloval, až do chvíle, kdy jsem se cestou osudu ocitl na sochařském sympoziu - jaksi z přátelství pořadatelů, protože za mnou nebyla jediná hotová socha. A napřed jsem s překvapením zjistil, že práce s materiálem mě naplňuje ohromnou rozkoší, že prostorově myslím, že jsem v absolutní pohodě, i když celý den dělám s motorovou pilou, nebo snad právě proto, a že jen pohled na hromadu pokácených stromů ve mně vyvolá chvění. Zjistil jsem, že dokončit sochu je zážitek, kterému se přehybně, a že socha přesahuje za hranice mého myšlení.“

To bylo v roce 1992, v rakouské vsi Schwarzenberg. O svém prvním „sochařském“ díle, Oblouku pro Adalberta Štíftra, první ze soch - staveb, jež potom ze dřeva vytvořil (Past pro Alfreda Kubina v Německu, Vor pro Karla Klostermanna na Šumavě, Studna, Kaple, Stěna v atelié-

ru v Černošce pod řípem, Dům pro mistra Wu Tao-e v Italsku a Věž pro mistra Wu Tao-e v Německu...), vypráví Václav Fiala opět jako o pokou osobě.

„Seděl jsem na špačku dřeva a nevěděl si rady. Výchůl kolem pracovali a já nevěděl ani jak, ani co bych měl dělat. Přišla ke mně taková stařenka v zástěře, dnes už vím, že to byla ona pohádková babička, a jen tak na okraj mi sdělila, že ten statek, před kterým sedím, patří jejímu otci a že když do vesnice zavítal Adalbert Štíftra, vždy tam bydlel... Najednou mně bylo jasné - mám námět. Věděl jsem současně, že nebudu sochu modelovat, ale že jediný způsob, který mohu zvolit, je ten, který je bližší tesařům než sochařům. Vytvářel jsem tehdy přes cestu vedoucí ke kostelu osmútrojúhelníkový oblouk z vyřezaných a spojených segmentů a sám jsem se nemohl nasytit toho obrovského účinku. Od té

Kámen z lomu Hyena

Jihoafrické geologové tento kámen nazývají dolerit. Je to hornina vyvlehlá, vznikla v proterozoiku před asi 1700 miliony lety vniknutím žhavého magmatu do starších granitů a mladších tonalitů. Intenzivní erozí a odnosem zvětralých hornin došlo k odkrytí a výchozím této horniny na zemský povrch.

chvíle jsem nemanaloval jediný obraz.

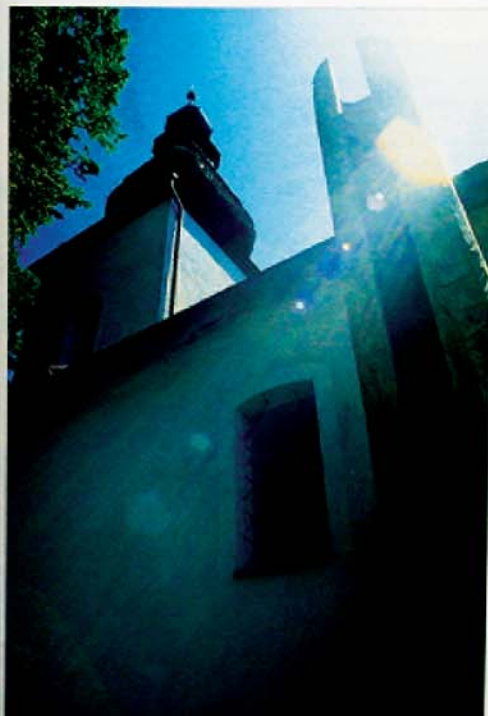
Byla to jenom prvotina, tesařská práce, ale z ní se vyvíjely další. Později sochy - stavby, do kterých se dá vstoupit. Vycházejí z mohutnosti materiálu, z energie, kterou dřevo má. Jinak se cítíte uvnitř, jinak venku. A tak to jde dál. Každá ukončená věc otevře vstup do další. Mám plně skicový nápad, ale to nic neznamená, teprve když skončím nějakou práci, je mi jasné, co bude následovat.“

Už je jejich

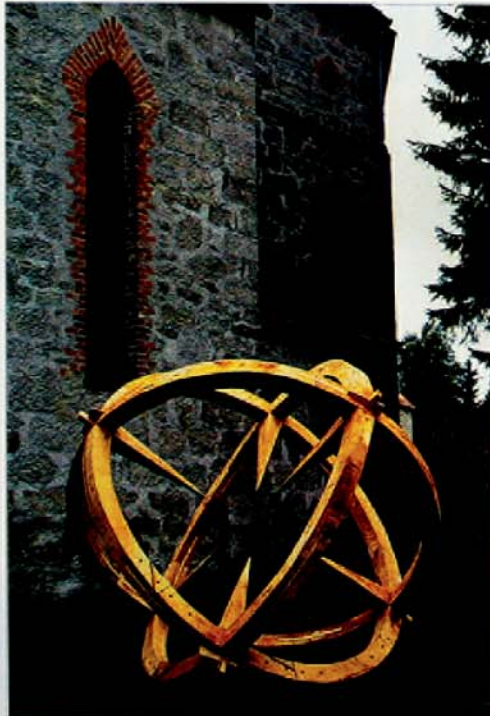
Pro Kálová v Banské Štiavnici dělal Václav Fiala křížovou cestu. Zase náhodou, jednou z těch, které jeho sochu potkávají.

„Byl jsem pozván na sympozium ve dřevě. Připravili nám pokácené staleté duby, ale napřed nás vodili po městě, abychom načerpali atmosféru. Byl jsem nervózní, že ještě nepracuju, že vůbec nevím, do čeho se pustím... Večer nás vzali na jejich slavnou Kálová. Na kopečku tam stojí čtyřiačtyřicet barokních kaplí: harmonie, klid, tráva, pasoucí se ovce. V každé kapli je dřevěná věnovaná zastavení Krista. Všiml jsem si, že čtyři kaple jsou prázdné. Když jsme pak večer seděli u ohně, navrhl jsem rozecbveným hlasem, že bych do těch čtyř kaplí něco udělal. Ráno jsem dostal čtyři klíče.

Samozřejmě, že jsem pochyboval, jestli to není opo-
vážlivé, cpát něco svého do baroka. Chtěl jsem proto, aby všechno, co udělám, bylo odstranitelné - symbolické, pietní; jen trámy a čepy. Abych se nepředváděl. Strašně jsem pracoval a ve čtvrtek jsem zkolaboval: ještě jsem musel ty trámy vynosit nahoru na zádech. V pořádku, je to kálová, ale dub je těžký. Jen-

Relikviář: 1994, Ilija, Slovensko. Dub, výška 511 cm.

Past (Alfredu Kubinovi): 1993, Haldmühle, Německo. Buk, průměr 300 cm.